MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(16:de årg.) Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

Stockholm 1920, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 6 Juni	*Prenumerationspris:* 2: 50 pr helt år, 1: 25 pr halvt år. Lösnummer 20 öre. *Annonspris:* Å sista sidan 25 öre pr mm, å textsida 40 öre pr mm.	Redaktör: **RUTH GUSTAFSON** Brännkyrkagatan 27 St. Tel. Söder 7494.	**Morgonbris' expedition:** ANNA SVENSSON, St.-Tel. Söder 7898 Grindsgatan 10, 3 tr., Stockholm.	1920

Mödrars rätt.

Den stora fosterfördrivningssaken i Stockholm har ställt på sin spets en sida av mödrarätten, som förr icke varit beaktad av den stora allmänheten, nämligen frågan om en kvinnas rätt att avbryta inträtt havandeskap. Fosterfördrivning straffas enligt svensk nu gällande rätt med straffarbete från och med ett t. o. m. sex år, om efter det åtgärden företagits fostret kommer utan liv eller ofullgånget fram. I annat fall, d. v. s. om kvinna i uppsåt att döda eller fördriva sitt foster nyttjat invärtes eller utvärtes medel, som sådan verkan hava kan, men fostret icke kommer utan liv eller ofullgånget fram, dömes hon till straffarbete eller fängelse i högst sex månader. Minsta straff vid fosterfördrivning, där åsyftat resultat inträtt, är alltså straffarbete i minst ett år.

Enligt 1864 års strafflag var minsta straff två års straffarbete. Missgärningsbalken i 1734 års lag stadgade dödsstraff.

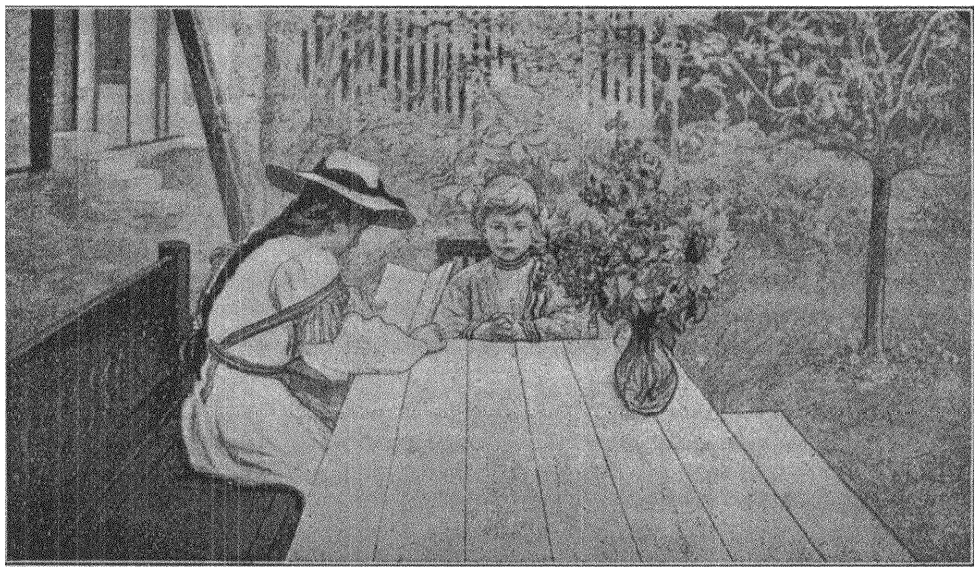

CARL LARSSON: Den första utanläxan.

I åtskilliga av de under senaste krig ockuperade områdena har man måst under vissa förutsättningar upphäva de förut gällande straffbestämmelserna för fosterfördrivning. I gamla Grekland och Rom ansågs icke heller dylika åtgärder brottsliga. Den kanoniska rätten och kyrkan betraktade däremot fosterfördrivning som brottsligt och denna uppfattning trängde så småningom igenom. Den ursprungliga kyrkliga uppfattningen var dock den, att fosterfördrivning på ett tidigt stadium icke var brottsligt därför att fostret först vid en viss utvecklingsgrad blev ett levande väsen med själ — manligt foster vid den 40:de och kvinnligt foster vid den 80 dagen. Det var endast angreppet på ett levande väsen med odödlig själ, som ansågs straffbart. Uppfattningen har alltså varit synnerligen olika under olika tidsåldrar, betingad av olika synpunkter, exempelvis önskvärdheten att avstanna eller befordra folkökningen, religiösa hänsyn, respekt för det mänskliga livet i och för sig och, på sista tiden, föräldrarnas, enkannerligen moderns, bestämmanderätt, d. v. s. hänsyn till den enskilde individen. Denna sista synpunkt torde icke ha varit särskilt dominerande under gångna tider. Senaste utvecklingen gör emellertid, att andra synpunkter än de fordom gängse, måste kraftigt inverka på bedömandet av detta spörsmål.

Man måste också göra klart för sig, att fosterfördrivning på ett tidigt stadium icke för moderns del har samma innebörd som på ett senare stadium. I

första, andra månaden av det inträdda havandeskapet torde man på sin höjd kunna tala om ett befruktat ägg, och först när fostret i fjärde, femte månaden har självständiga rörelser, kan man över huvudtaget efter lekmannauppfattning tala om att det är en varelse med viss självständighet gentemot modern. En fosterfördrivning under de tre första månaderna torde ur moderns synpunkt mera vara ett ingrepp på hennes egen kropp och, om hon icke har mera ingående kännedom om strafflagen, förefalla att vara någonting som ligger uteslutande inom hennes egen rådighet. Resultatet av en fosterfördrivning under detta tidiga stadium företer också för en icke fackbildad ofta nog stor likhet eller kanske överensstämmelse med en kraftig menstruation.

Den nu pågående rättegången, i vilken från början icke mindre än sjutton kvinnor varit häktade, har tydligen och klart ådagalagt dels genom det sätt, på vilket den förts, och dels genom de uttalanden, som gjorts i tidningspressen i anledning av densamma, att de nu gällande straffbestämmelserna ingalunda uppbäras av det allmänna rättsmedvetandet. Här är icke platsen att giva ett referat av denna rättgång, för vilket dessutom utförligt redogjorts i de olika tidningarna, bl. a. Socialdemokraten tisdagen den 18 maj. Man behöver endast taga ett enda av de påtalade fallen som exempel för att komma till klarhet, att ekonomiska förhållanden måste kunna berättiga straffri fosterfördrivning på tidigt stadium.

En mor med fyra minderåriga barn, som ensam svarar för försörjningen av dessa och den obotligt sjuke och icke arbetsföre mannen, måste otvivelaktigt ha haft välgrundade skäl att på tidigare stadium avbryta havandeskapet. Hänsyn till folkökning, till respekten för liv, religiösa synpunkten kunna icke uppväga de motiv hon haft för en sådan åtgärd, framtvingad genom familjens uteslutande beroende av henne såsom försörjare och genom utsikten, om familjen ökades, att den skulle stå inför sin upplösning och undergång. I allmänhet torde man kunna säga att oberoende av alla ekonomiska, sociala och medicinska synpunkter ett avbrott i havandeskap under läkares kontroll, som sker under de tre första månaderna, borde vara straffritt, enär detsamma för modern, som ovan påpekats, endast ter sig såsom ett ingrepp på hennes egen kropp och alltså bör vara föremål för hennes avgörande. Man torde däremot kunna invända, att en sådan straffrihet skulle medföra fruktansvärda följder i moraliskt avseende samt för folkökningen. Det är otvivelaktigt att med det nuvarande samhällets brottsliga likgiltighet för mödrarätt och mödraskydd och familjebildning, följden skulle bli, att många blivande mödrar mot sin innersta vilja tvingade av den bittra nödvändigheten, begagnade en sådan möjlighet, men det torde även vara otvivelaktigt att om samhället verkligen begynner att tillgodose moderns berättigade anspråk frestelsen att begagna en dylik fri möjlighet icke kan uppväga den sunda och naturliga tillfredsställelse, som en kvinna, som lever under naturliga och för ett barns födande lämpliga förhållanden, måste känna vid vetskapen om att hon skall bli mor. Sunda bostäder, alltså underlaget för att familjebildande över huvud taget kan äga rum, bättre möjligheter att utfå underhållsbidrag för henne och barnet, eventuellt med införande av förskott av allmänna medel, skulle verka i sådan riktning.

Det är icke endast en ändring i straffbestämmelserna som behövs, man måste också reformera tänkesätten rörande det sexuella spörsmålet särskilt inom äktenskapet. Det är fortfarande en mycket utbredd åsikt, att hustrun under alla förhållanden är skyldig att fylla sina s. k. äktenskapliga förpliktelser och att mannen har rättighet att fordra detta även mot hustruns vilja. Detta är emellertid helt stridande emot andan och meningen i lagen, som icke uppställer någon dylik förpliktelse för hustrun utan utgår ifrån, att hon har fritt avgörande. Föreningen för Moderskydd och Sexual-Reform ingav i början av 1917 till lagberedningen en skrivelse, däri uttalades den uppfattningen, att i äktenskapslagen tydligt och klart borde fastslås, att äktenskap icke innebär förpliktelse till könsumgänge, dock att make bör berättigas att på grund av andra makens vägran i detta avseende erhålla äktenskapsskillnad. I motiven till den nya äktenskapslagen anmärkte beredningen, att det icke ansetts lämpligt böra i lag meddela några bestämmelser om det anspråk makarna i förevarande hänseende kunna ställa på varandra. Beredningen tillägger: ”Uppenbart är, att något tvång härutinnan icke kan få utövas”.

Det här ovan anförda är allenast några korta reflektioner med anledning av den pågående rättegången. Det är att hoppas, att denna fråga inom den närmaste tiden skall bli föremål för en allsidigare utredning.

Eva Andén.

Kommissionärer!

Morgonbris' expeditions adress: Fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö.

Alla penningförsändelser och rekvisitioner skola sändas dit.

Kvinnokongressen i Genève.

Intresset i Sverge för den 8:e internationella kvinnorösträttskongressen i Genève i början av juni har visat sig synnerligen stort. I allt blir Sverge representerat av närmare ett tjugutal kvinnor från olika delar av landet, däribland regeringens representant, fröken Anna Whitlock, och delegationens ordförande, fru Anna Wicksell, vidare Stockholms F. K. P. R:s ordförande, d:r Gulli Petrini, L. K. P. R:s sekreterare, fröken Signe Jacobson, m. fl.

Kongressen inledes söndagen den 6 med en predikan i den gamla historiska reformerta katedralen Saint Pierre av miss Maude Royden, i England mycket känd och uppskattad både som predikant och offentlig talare och skriftställarinna i kvinnofrågor. Detta blir i så måtto en historisk händelse — som det är första gången en kvinna blir i tillfälle att predika i Calvins egen kyrka, från hans predikstol. På kvällen samma dag hålles ett stort offentligt välkomstmöte i Maison Communale de Plainpalais med anförande bl. a. av alliansens ordförande, mrs Carris Chapman Catt.

På måndagen redogöres för de nya rösträttssegrarna — i 12 länder sedan alliansen senast var samlad — och samma dag hålles ett de kvinnliga riksdagsmännens möte, med föredrag av i kongressen deltagande M. P:s, lady Astor, England, Annie Furuhjelm, Finland, Elna Munch, Danmark m. fl. Bland de följande dagarnas överläggningsämnen märkes särskilt frågan om alliansens framtid, för vars utredning en del kommittéer komma att vara i arbete under kongressen. Vidare överlägges om kvinnorna i förhållande till Nationernas förbund och om en Womens Charter, vilken begäres av Englands och Hollands delegationer och bl. a. berör gift kvinnas nationalitet och medborgarrätt, moderskapspension och gift kvinnas förmynderskap över sina barn, lika rösträtt och lika lön för arbete. En särskild session ägnas åt frågan om kvinnorna och de politiska partierna, med diskussion om huruvida de böra ansluta sig till redan befintliga partier eller själva bilda parti. Hustrurs och mödrars ekonomiska ställning, kampen mot prostitutionen och de veneriska sjukdomarna, pressen och kvinnorörelsen höra bl. a. vidare till diskussionsämnena. Offentliga möten under onsdagen och torsdagen komma att ha till ämne Kvinnorösträtten i praktiken och Kvinnorörelsen i östern, därvid det senare mötet särskilt kan räknas som uttryck för kongressens solidaritet med kvinnorna i Indien, Japan, Egypten och Palestina, som nu för första gången äro representerade.

Bland resolutioner som föreläggas

De färgade trupperna i Ruhrdistriktet.

Med anledning av att färgade trupper blivit använda i de ockuperade Ruhrdistrikten och att en vädjan utgått att kvinnorna särskilt skulle uttala sig härom, har Sverges socialdemokratiska kvinnoförbunds styrelse gjort följande uttalande:

Då det för en befolkning av vit ras måste kännas särskilt kränkande att hava sitt land besatt av trupper av färgad ras, vilket ytterligare måste förstärka den förödmjukande känslan av en ockupation, då det vidare vore att förutse att en motbjudande rasblandning kunde uppkomma genom färgade truppers förläggande i de ockuperade trakterna, och då det dessutom för dessa kan vara en synnerligen ovälkommen tvångsåtgärd att användas i Europa, så uttala vi ett beklagande av att färgade trupper blivit förlagda till Ruhrdistrikten, samt den förhoppningen att såvida det icke redan skett, ententen med det allra snaraste förflyttar dessa trupper.

Vi få även framhäva nödvändigheten av att en undersökning igångsättes, huruvida något tvång från de ockuperade myndigheternas sida igångsatts för att förmå de tyska kvinnorna till sexuella förbindelser med manskapet från de ockuperade trupperna.

Skulle det visa sig att så är förhållandet, anse vi att kvinnorna häremot böra inlägga protest.

I sammanhang härmed må påminnas om det uttalande, som gjordes av undertecknade jämte två andra svenska kvinnoorganisationer, sedan det blivit konstaterat, att under den tyska ockupationen i Frankrike franska kvinnor på ett upprörande sätt blivit deporterade och i många fall varit underkastade en hänsynslös behandling.

Sverges socialdemokratiska kvinnoförbunds styrelse.

Detta uttalande har överlämnats till statsministern med anhållan om dess överlämnande till utlandets kännedom.

Vidare har en deputation från sju svenska kvinnoföreningar, Fredrika Bremerförbundet, L. K. P. R., Svenska Kvinnornas Nationalförbund, Sverges Socialdemokratiska kvinnoförbund, Förbundet av Sverges K. F. U. K., Sverges Moderata Kvinnoförbund samt Vita Bandet, fredagen den 21 maj överlämnat en adress till statsministern med protest mot svarta truppers användning inom ockupationsområdet i Tyskland och hemställan till regeringen att till Nationernas förbund eller till den det eljes vederbör framföra vädjan om deras tillbakadragande.

Deputationen utgjordes av fruarna Agda Montelius, Nina Benner-Andersson och Ruth Gustafson.

Statsministern meddelade, att han redan förut mottagit talrika framställningar i samma riktning från olika delar av landet. Lyckligtvis hade den tvist mellan Tyskland och Frankrike, som uppstått i sammanhang med oroligheterna i Ruhrdistriktet och lett till en tillfällig ockupation av tyska områden, nu så avvecklats att de franska trupperna enligt löfte åter dragits tillbaka. Att färgade truppers användning inom Frankrike självt och inom det av fransmännen ursprungligen enligt fredstraktaten besatta området kunde förorsaka vissa missförhållanden, vore väl möjligt, men de problem, som därav kunde uppstå, måste självklart behandlas i första hand som en inre fransk fråga. Under sådana förhållanden kunde regeringen uppenbart icke vidtaga annan åtgärd med anledning av dessa framställningar än ombesörja att de framfördes till Nationernas förbunds sekretariat vid sidan av de protester, som från andra länders kvinnoföreningar dit ingått. Statsministern varnade för att sätta tro till okontrollerade uppgifter, utan hellre avvakta resultatet av de officiella undersökningar, vilka antagligen ägt rum, samt de erinringar, vartill dessa i sin tur kunde komma att ge anledning.

Deputationen tackade för det intresse statsministern ägnat denna sak, vilken på det djupaste upprört stora kretsar av svenska kvinnor. Den förstod fullkomligt, att regeringen icke kunde gå utöver vad som här sagts och togo fasta på löftet, att deras opinionsyttring skulle bringas till Nationernas förbunds kännedom.

---

kongressen märkes en vari på det starkaste fördömes Washingtonkonferensens ståndpunkt i fråga om kvinnors nattarbete. I resolutionen kräves att regleringen om nattarbete skall baseras på arbetets art och icke på den arbetandes kön. I en annan planerad resolution vädjas till Nationernas förbund om reglementeringens avskaffande. Vidare begäres upprättande i samband med Nationernas förbund av en kvinnornas byrå med samma ställning och befogenhet som Nationernas förbunds internationella arbetsbyrå.

Kooperativa förbundet

har under första kvartalet 1920 kunnat glädja sig åt en fortsatt gynnsam utveckling. Förbundets partiaffär försålde således under dessa tre månader varor till de anslutna konsumtionsföreningarna för 17,063,588 kr. Motsvarande försäljningssumma samma tid föregående år uppgick till kr. 12,663,606, vadan således en ökning med kr. 4,399,981 föreligger. Procentuellt sett har försäljningssumman under 1920 ökats med 34.7 proc.

Insättarnas behållning i förbundets sparkassa uppgick den sista mars till kr. 9,619,494, vilket är 1,579,000 kr. mera än motsvarande tidpunkt föregående år. Sedan årsskiftet har sparkassans behållning ökat med kr. 415,653. Antalet insättare var 23,300. Motböckernas antal har sedan årsskiftet ökat med 1,157.

Barn och uppfostran.

Där är alltid en utväg att hjälpa och förbättra barnakaraktären och barnaviljan, därför böra vi aldrig säga, att ett barn är elakt.

Mottots ord här ovan yttrades en gång av en gammal gråhårsman, lektor vid en av Amerikas största högskolor. De etsade sig in i mitt minne, och jag har vid upprepade tillfällen fått besanna, att dessa hans ord voro grundade på den erfarenhet och de sanningar, som arbetet bland olika barnakaraktärer lärt honom.

Det finns så många sorgsna små barn, det finns så många bångstyriga barnaviljor, och just därför att uppfostringsproblemet skall lösas på gammaldags vis med slag eller hot från föräldrarnas sida, så snart ett misstag eller ett felsteg begåtts. Och dock står det rent psykologiskt sett fastslaget, att barnet födes med denna starka iögonenfallande instinkt, som vi i brist på ett bättre uttryck kunna kalla ”den dramatiska instinkten”. Den ger sig tillkänna i uppväxtårens alla skiftande temperaments nyansering, såsom olydnad, slarv, hetsighet, opålitlighet, men de äro dess bättre endast av temporär art. Hur många av oss döma och fostra dock barnen därefter? Hur många av oss äro vidsynta nog att lika instinktivt följa alla dessa temperamentsskiftningar, goda eller dåliga, och leda dem in efter en för barnet lycklig plan? Ty l y c k l i g a måste barn vara för att bli g o d a och s n ä l l a.

Barnen måste tillrättavisas, men icke göras till nervösa, trotsiga viljor genom ett oavlåtligt kältande, ett ständigt upprepande av befallningar och anmärkningar, som blott ha till följd att barnet känner sig orättvist behandlat. Det finnes nog många, som känna igen sig själva i detta slags uppfostran, som redan på morgonen börja: ”Skynda dig, det är tid att gå upp!” — ”Är du inte uppe än?” — ”Aldrig har jag sett en latare unge!” — ”Om inte jag alltid var tillstädes och såg efter, kom du visst aldrig upp!” — ”Är du inte klädd än?” — ”Gud så lång tid du tar!” o. s. v. Och samma moders välkomsthälsning vid barnets hemkomst från skolan blir kanske: ”Har du torkat dina fötter rena, innan du kom in?” — ”Se, så’na smutsiga händer du har!” etc. Ett sådant oupphörligt kältande kan driva det bästa barn till desperation. Har hon eller han då till råga på allt en lika irriterande lärarinna i skolan, blir livet för ett sådant barn många gånger ett helt litet inferno.

Jag erinrar mig en liten pojke, som ringaktades såväl bland kamrater som syskon, och detta endast på grund av föräldrarnas och lärarinnans sätt att fullkomligt nöta ut varje känsla av

självförtroende och självtillit ur hans barnahjärta. De gjorde honom därigenom ej endast olycklig utan hindrade honom även från att avancera högre i skolklasserna. Till hans lycka fick slutligen en ny lärarinna hand om honom, en människa som förstod hans lidande. Medlet att leda honom in igen på självförtroendets och självtillitens väg var enkelt nog, tack vare barnakaraktärens mottaglighet. Denna lilla parvel, som alltid hört, hur d u m han var, som vant sig vid att bli kvarsittare, därför att han var d u m m a r e än alla andra, han vaknade plötsligt upp som ur en otäck dröm. Vid genomläsningen av rättskrivningskrian sade hans lärarinna: ''I dag är du d u k t i g, John. Du har tre ord rätta av de tio, i morgon har du kanske fyra''. Upp och ned gingo rekorden, men alltid hörde pojken en vänlig uppmuntran från lärarinnan: ''Duktigt gjort, John! I dag ha vi fem ord rätta, låt oss se om du har flera i morgon!'' Och undret skedde, att lille John en dag stod inför sin klass med fullgoda betyg, hälsad av en applåd från kamraterna, som förut tagit för givet, att John aldrig skulle kunna rycka upp till en högre klass.

Exemplet är belysande. Många barns andliga vigör förtvinar inför det klandersystem, som så många hem och skolor använda i stället för att hjälpa barnasinnet till plikt och ansvarskänsla genom självförtroende och tillit till den egna kraften. Jag tror i likhet med den gamle lektorn, att ännu har ej fötts utvecklingsomöjliga, elaka barn.

Hela vår uppfostran av barnakaraktären i såväl hem som skolor måste i snar framtid undergå en reformering, så att dessa psykologiska motiv för ett barns temperamentsväxlingar förstås såsom n a t u r l i g a och uppfostran ledas därefter. Vi måste ha tålamod med dessa barnets instinkter, de måste skolas och tränas r ä t t, innan det är för sent. Vi måste låta barnen ha sitt sällskap, vi måste låta dem få tillfälle att se sina vänner i hemmet ibland utan att sedan klaga över det nojs och bråk, som det möjligen medför. Vi måste taga dem med oss ut till platser, som de önska se, och vi måste förklara och leva med dem i dessa deras utflykter. Vi måste lära oss att respektera våra barns personlighet, låta dem tala utan att förargat avbryta dem eller tillropa dem ett: ''Det där begriper du inte!'' Vi måste väpna oss med litet tålamod, måste sätta oss in i barnens föreställningsvärld och kort sagt leva med dem ett liv, som ej genom en onaturlig uppfostran förgriper sig på det värnlösaste i skapelsen, barnakaraktären, som är av naturen god och ädel, men som genom ett fullständigt bakvänt uppfostringssystem i hem och skolor, skapar barn, som sedan få lyda under namnet ''elaka''.

M a j a B j ö r k m a n B r o b e r g.

Anna Johansson 60 år.

Vår partivän fru Anna Johansson fyllde den 12 maj 60 år.

Fru Johansson har under många år med stort intresse deltagit i det fackliga och politiska organisationsarbetet bland kvinnorna i Stockholm. Under de år, då genom Kvinnornas fackförbund de första kvinnliga fackföreningar bildades, var hon en verksam medlem inom denna styrelse, och var en tid ordförande för Klädsömmerskornas fackförening. För några år sedan var hon under ett par perioder ordförande för Stockholms kvinnoklubb, och bekläder nu utom flera andra förtroendeposter den icke minst viktiga, som kassör inom klubben. Fru Johansson är även revisor för vårt förbund sedan kongressen, ett uppdrag som hon också många år innehade för C. S:s verksamhet.

Genom sin plikttrogna och obestickliga rättrådiga karaktär har fru J. skaffat sig många vänner.

A. S.

Distriktskonferens i Storfors.

Det kostar nästan på att stiga upp klockan fyra på morgonen. En titt genom fönstret — grått — hade regnat hela natten. Ja, det blir väl så gott att ge sig iväg ändå. Vid Karlstads östra samlas vi så småningom en liten trupp kvinnor, som ha svårt att kunna göra sig fria från alla hushållsbestyr och omtankar för hemmet; vi måste ju vara borta i ett och ett halvt dygn. Kl. 5.30 ångar Munkforståget i väg med oss upp genom Värmlands vackra bygder, vackra till och med en sådan kulen dag. I Deje, första tågombyte, få vi vänta en timme, men ingen möjlighet att uppdriva en ''kaffetår''; frusna sitta vi i väntsalen och äta våra smörgåsar och i Herrhult, där vi få vänta i tre timmar, finns intet kafé, berättar man oss.

Bergslagståget för oss genom en trakt så fager, att man glömmer både ''kaffetörst'' och alla besvärligheter. Forsande skogsbäckar omväxla med små väna sjöar och gran- och björkklädda höjder. Aldrig har jag sett så gröna granar och så vitstammiga fina björkar som i Värmland. Jag älskar min hembygds slätter där nere vid det solglittrande Öresund och jag längtar dit ibland, men om jag födits och fostrats bland Värmlands skogar och sjöar och ödet fört mig till Skåne, hade jag längtat mig till döds.

Äntligen i Storfors, klockan är halv 1; en liten grupp står där ute, undrande vilka de månde vara, som skola gästa dem, men presentationen är snart överstökad och med var sin vänliga värdinna spridas vi snart för alla vindar för att undfägnas med allt gott och rart, som goda hjärtan förmå åstadkomma. Klockan halv två äro vi åter samlade i skolhuset, där konferensen skall hållas. Det är inte överallt, som skolhusens dörrar öppnas för soc.-dem. kvinnoklubbar, men Storfors är en god bit före sin tid och inte bara i detta. Salen var fylld till sista plats av ombud och klubbmedlemmar från Storforsklubben, som med stort intresse följde diskussionen av de olika motionerna.

Konferensen inleddes med hälsningstal av Storforsklubbens ordf., fru Willig, och efter ett musiknummer till piano förklarade distriktets ordf., fru Norsell, konferensen öppnad. Av distriktets 13 klubbar voro tio representerade med tillsammans tretton ombud. Att leda mötets förhandlingar utsågos fruarna Anna Lindgren, Karlstad, och Lydia Dahlén, Arvika, samt till sekr. undertecknad. Års- och revisionsberättelserna föredrogos och godkändes och styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet; inkomster och utgifter balanserade; inkomster och utgifter balanserade på en summa av 433 kr. 14 öre. Sedan nov. 1919, då senaste konferens hölls, ha nya klubbar bildats i Nykroppa, Skoghall och Björneborg med tillsammans 100 medl.

Av de motioner som inlämnats blevo nedanstående särskilt livligt diskuterade.

Från Lesjöforsklubben: ''Borde inte klubbarna vända sig till arbetarkommunernas resetalare med anhållan att dessa på samma gång agiterade för anslutning till kvinnoklubbarna?'' Detta tillstyrktes, men förklarades samtidigt att vi nog själva måste ha hand om vår agitationsverksamhet.

''Vore det möjligt att få till stånd kretsmöten så att vi oftare kunde komma samman och därigenom bättre hålla intresset för vårt arbete uppe.'' Det beslöts att då ekonomifrågan spelar så stor roll, det skulle bli lättare att anordna s. k. kamratmöten då medlemmarna skulle bekosta sina resor själva.

Från Karlstadsklubben: ''På vad sätt kunna kvinnoklubbarna ingripa reformerande på ungdomens nöjesliv?'' Konferensen antog i denna fråga följande uttalande: ''Genom att konkurrera med biograf och danstillställningar medelst vackra, glada och själsodlande aftonunderhållningar och fester.''

Distr.-sekr. fru Flood i Karlstad, som var förhindrad att närvara hade inlämnat en skrivelse med vädjan till klubbarna, att för sin bildningsverksamhet söka få goda talare genom Arbetarnes Bildningsförbund och genom att göra mötena så fulltaliga och inbjudande (medelst blommor och dekorationer) som möjligt och försöka att få dem väl besökta. Ombuden åtogo sig att arbeta härför i sina respektive klubbar.

Ljusets seger.

Se, mörker låg sänkt över land och hav,
ett mörker av ondska och sorger och hat,
ett inferno, som skapats på jorden.
Ur mörkret gick kvidan. Ur kvävande grav
steg skrin utav smärta mot höjden,
ett skri ifrån seklets fjättrade slav,
som i bojor hölls fängslad och bunden.

Men hämmas det skall, det seklernas brott,
skall hämnas av tusen, som störtades ned
till att dö, att förkvävas i mörker.
De många, som kämpat, vad de ej förmått,
skall skapas av växande släkten,
och räddas från blodbestänkt, nedrig schavott
det godas, välsignade makter.

Se, mörkret låg tungt, men en storm bröt loss,
en strimma av ljus, ett gryende hopp,
det bröt fram som en åska ur mörkret.
Ur mörkret steg ljuset likt flammande bloss,
som höjes mot molnbetäckt himmel.
Då hördes ett rop: — Den har kommit till oss,
denna frihetens gyllene timme!

Allan Pettersson.

I nykterhetsfrågan uttalade sig konferensen för en grundlig upplysningsverksamhet, särskilt bland kvinnorna.

Kontingenten till distriktet höjdes från 25 till 50 öre pr år och medlem.

Utskottet förlades till Karlstad och samtliga styrelseledamöter omvaldes.

Under mötets gång avsändes telegram till ministären Branting.

Som avslutning hade Storforsklubben anordnat ett genomtrevligt samkväm då samtliga ombuden bjödos på kaffe med tårtor och härligt hembakat bröd. Två små flickor underhöllo med sång och musik, fröken Alma Svensson, Karlstad, föreläste om Värmlandsskalden Oskar Stjerne och föredrog några av hans bästa dikter och till sist sjöngs unisont, varpå vi skildes tacksamma och glada för att sova ett par timmar innan det var tid att anträda hemresan.

S t. B.

Till Morgonbris' kommissionärer!

På förekommen anledning uppmanas Morgonbris kommissionärer att efterhöra å postkontoren om tidningarna ha kommit. Det har upprepade gånger till tidningens exp. inkommit klagomål att kommissionärer ej erhållit tidningar, men vid efterhörande å resp. postkontor har paketet legat där en och två veckor.

E x p.

Våra femtioåringar.

50 år fyllde den 18 maj Värmlands soc.-dem. kvinnodistrikts ordf., fru Alma Norsell. Distriktets ordf. har fru Norsell varit sedan detsamma bildades på hösten 1915 samt innehar därjämte en hel mängd kommunala förtroendeuppdrag. Är ledamot av Karlstads stadsfullmäktige, fattigvårdsstyrelse och pensionsnämnd samt har dessutom en del uppdrag i övriga styrelser och kommittéer.

Förutom sitt husmoderliga kall är hon även yrkesarbeterska, men trots detta och oaktat henne arbete inom det kommunala livet, räcker även hennes krafter till för agitation inom vår rörelse och för Värmlands kvinnor, även för dem som stå utanför organisationen är hon väl väl bekant genom de otaliga föredrag hon hållit inom länet. Många av distriktets klubbar ha även henne att tacka för sin tillkomst.

Vi, Värmlands kvinnor, önska därför, att hon ännu i många, många år måtte få leva och med samma iver och nit som hittills verka ibland oss.

M å t t e d u l e v a i h u n d r a d e å r!

Åter gå vi värmlänningar att fira en femtioårsdag. Denna gång är det Värmlandsdistriktets kassör fröken Sofia Elovsson, som fyller 50 år den 19 juni. Karlstadsklubbens kassör har fröken Elovsson varit i tio år, ett uppdrag som inte alltid varit av trevligaste art, men hon har alltid förvaltat kassan med nit och omsorg, och hårt knutit handen om densammma, då vi andra velat lägga beslag på kovan för onödiga utgifter. Då hon vid detta års början fränträdde denna sin befattning uppvaktades hon av de övriga klubbmedlemmarna, vilka som minnesgåva överlämnade ett skrin med inskription.

Hon är även tagen i anspråk för en hel del kommunala uppdrag, är ledamot av stadfsullmäktige, skolråd, pensionsnämnd, barnavårdsnämnd m. m.

Vi Värmlandskvinnor sända henne på femtioårsdagen våra varmaste välönskningar, och önska att hon i femtio år till måtte få verka ibland oss och med sitt glada, hurtiga väsen uppliva våra möten och sammankomster.

Z. Å. Ä. Ö.

Till kvinnoklubbarna!

På redaktionens bord ligger inte mindre än 28 brev ''Från klubbarnas arbetsfält'' och vänta på införande. Dessa brev äro av stor betydelse för samarbetet mellan klubbarna och ge helt säkert många och goda uppslag till arbetet för vår rörelse. Men de få dock inte alltför mycket inkräkta på tidningens innehåll i övrigt och däruti ligger anledningen att det måste dröja något innan alla breven kunna intagas. Men de komma så småningom och eftersom de avsänts från olika klubbar.

R e d.

*

Brevet från Trälleborg är upppsatt men måste vid ombrytningen uttagas emedan det ej kunde beredas plats för detsamma.

R e d.

Nya böcker.

Från Bokförlaget Nutiden:

En midsommarnattsdröm (av Elf Norrbo).

I den boken får ni verkligen omväxling. Än får ni en urkomisk historia om en stackars bokhållare, som kommer ''I beroende'' genom ett giftermål med chefens dotter, eller får ni en spännande berättelse om den sista ättlingen av en nackstyv rik släkt, som kommit på dekis ute i dollarlandet och alla hans öden och äventyr o. s. v. Det är trevliga berättelser skrivna med fart och kläm, vilket inte hindrar att boken även är av litterärt värde. Den är tryckt på fint tjockt papper och utstyrseln är i övrigt trevlig, varför man måste anse 3: 75 som ett billigt pris i våra dagar.

En lovsång till ungdomen och kärleken

kan man med skäl kalla den store franske författaren Emile Zolas ungdomsverk ''Hon, som älskar mig'' och andra sagor berättade för Ninon. Pris 1 kr. Det är en samling berättelser så älskliga och vackra, att man utan överdrift kan ställa dem i främsta ledet av den världsberömde författarens produktion.

Denna bok var den då fattige, vid staden bundne Zolas hälsning till Provence och till Ninon, flickan därhemma, som låtit honom känna den stora, rena kärleken; som han så varmt besjunger i denna bok, där varje sida andas skönhet, lycka och ungdom. En mor kan aldrig sätta något renare och upphöjdare i sin dotters hand.

En stor besparing

gör den, som binder sina böcker själv. Det är inte alls svårt, i synnerhet om man köper den utmärkta handboken i ämnet ''Envar sin egen bokbindare'' av bokbindare Axel Hj. Sjöberg. Där får ni veta, allt vad ni behöver lättfattligt och åskådligt framställt. Över 40 förklarande illustrationer förekomma i texten. Bokens pris är endast 1 kr.

När vildmarken kallar.

Jack Londons kända roman har förut utgivits under den icke fullt riktiga titeln ''Skriet från vildmarken''. Det är en av Jack Londons allra bästa böcker, och i den få vi följa bokens hjälte hunden Buck från det solljusa Californien upp till snölandet Alaska, där människorna hade upptäckt guld. Här få vi följa honom på alla hans spännande äventyr och färder. Här strider Buck den hårda kampen mellan kultur och natur, och här hör han skriet från vildmarken, som kallar honom åter till naturen. Här blir Buck den av djur och människor så fruktade ledaren av varghopen — spökhunden, varom indianerna i långa tider hade att berätta.

Engelska partikamrater.

Ethel Snovden.

Margaret Bondfield.

Marion Philip.

Den engelska arbetaredelegation, vilken på uppdrag av sina organisationer skall undersöka förhållandena i Ryssland under sovjets regering, har bland sina delegerade tre kvinnor, Ethel Snovden, Margaret Bondfield och Marion Philip. Fru Snovden är hustru till den kände arbetarledaren Philip Snovden och förut väl känd i vårt land, särskilt bland kvinnorna, från hennes besök vid rösträttskongressen i Stockholm 1911. Hon har i över tjugu år stått med i arbetet för arbetarklassens strävanden och kvinnorösträttsrörelsen och har under åren fått många förtroendeuppdrag bl. a. som ledamot av det brittiska arbetarpartiets verkställande utskott, ledamot i exekutivkommittén av Union of Democratic Control och arbetsutskottet i National Peace Council, medlem i styrelsen för ''Save the Children fund'' (den engelska föreningen ''Rädda barnen'') m. m. Dessutom är fru Snovden en flitigt använd talarinna och författarinna till en hel del böcker och broschyrer i såväl sociala som speciella kvinnofrågor. Som redan framgått av vår erinran om Stockholmskongressen besitter fru Snovden särskilt en stor begåvning som talare, och denna har hon fått ytterligare utvecklad under långa och intensiva agitationsturnéer inte endast i sitt eget land utan även i Förenta staterna, Kanada och Nya Zeeland. Tack vare denna förmåga blev fru Snovden också den, vilken först i England vågade offentligt propagera mot blockadsystemet och de obilliga fredsvillkoren. Av särskilt intresse kan även vara att nämna, att fru Snovden deltog i Bernkonferensen som delegat från Labour Party och likaså vid franska socialisternas konferens i Strassburg.

Om fru Snovden ägnat sina krafter åt politisk och social verksamhet, så är Margaret Bondfields arbetsfält den fackliga rörelsen och organisationsarbetet. Efter att i tjugosex år tagit aktiv del i den engelska arbetarrörelsen innehar hon nu en hel del av dess mest betydande poster. Förutom att således ha varit partiets delegat vid flera internationella konferenser, senast i Bern och vid arbetskonferensen i Washington, är hon administrativ sekreterare i de engelska arbetarkvinnornas imposanta organisation, National Federation of Women Workers (Arbetarkvinnornas nationella förbund). Därjämte är hon ledamot i Fackföreningskongressens parlamentariska kommitté, vilken som bekant är en av de tre organisationer, som utsänt undersökningskommissionen till Ryssland. Vid senaste parlamentsvalet stod hon som kandidat för Arbetarpartiet och det är mycket troligt, att hon vid ett kommande val blir ledamot av underhuset. Hon är även medlem av arbetsutskottet i föreningen Rädda barnen.

National Federation of Women Workers bildades för sexton år sedan, närmast i syfte att organisera de kvinnliga arbetare, som voro sysselsatta inom yrken, där organisation saknas — inom t. ex. textilindustrin tillhöra således kvinnorna samma fackorganisationer som männen. Detta förbund har nu växt så pass, att det utgör ett slags kvinnornas landsorganisation, som omfattar inte mindre än 60,000 medlemmar.

Bland denna organisations övriga uppgifter är givetvis att söka på alla sätt förbättra de kvinnliga arbetarnas arbetsförhållanden såväl evad det gäller arbetstid som lön; att tillförsäkra sina medlemmar veckounderstöd vid sjukdom och begravningshjälp vid dödsfall; juridisk hjälp, arbetslöshetsunderstöd; med ett ord att lämna bistånd så snart någon råkat i nöd eller trångmål.

I likhet med mrs Snovden påpekade miss Bondfield, att kriget kommit kvinnorna att alltmera omfatta de socialistiska idéerna.

I stället för att Labour Party förut räknade med mellan 3—400,000, har det således nu att uppvisa omkring en miljon kvinnliga medlemmar.

Doktor Marion Philip är chef för Labour Partys kvinnliga sektion och har i sitt arbete icke mindre än fem kvinnliga medhjälpare, vilka som organisatörer under ständiga agitationsresor organisera Englands arbeterskor. D:r Philip är vidare redaktör för den socialistiska kvinnotidningen The Labour Woman (Arbetarkvinnan) och har under fjorton år nedlagt ett omfattande arbete inom engelska arbetarrörelsen. Särskilt är bostadsfrågan föremål för d:r Philips varma intresse och hon har helt säkert varit den verksamma kraften att samla Englands arbetarkvinnor till en stark opinion för denna frågas lösning.

* * *

Under resan till Ryssland ha de engelska kamraterna passerat Stockholm och då var ju naturligt, att de socialdemokratiska kvinnorna passade tillfället att göra deras bekantskap. Således anordnade Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbar ett möte den 5 maj i Folkets Hus, där fru Snovden höll föredrag om Londons arbetarkvinnor inför dagsfrågorna, och förbundsstyrelsen inbjöd till samkväm, som blev till trängsel besökt, i Haga Koppartält den 25 maj, då d:r Philip talade om Internationell samverkan.

Båda dessa sammankomster präglades av en god och varm stämning och bidraga helt säkert till att knyta banden fastare mellan Englands och Sverges arbetarekvinnor.

Bostadsproblemet i England.

I den gamla, goda tiden — icke våra fäders ofta åberopade och prisade, utan vår egen före det stora världskriget — bodde den stora massan av befolkningen i de engelska städerna förhållandevis mycket bättre än stadsbefolkningen i allmänhet här i Sverge. Den engelske arbetaren bebodde med sin familj i regel ett litet hus för sig och kunde på fristunder vila sig i eller pyssla om en liten täppa utanför huset. Detta, som vanligtvis var sammanbyggt med grannarnas till radhus, innehöll i regel bostadskök, diskrum och 2—3 sovrum. Ofta innehöll det dessutom vardagsrum och badrum. Man skulle vara böjd att tro, att hus med sådana bekvämligheter hörde till sällsyntheterna. Att så emellertid icke var fallet, visade sig vid en kommittéutredning år 1914, då man kom till det resultatet, att omkring 20 % av städernas arbetare, vanligen hantverkarna, bodde i sådana hus, och att dessa i det stora flertalet fall voro deras egna.

Dylika arbetarbostäder förekomma i Sverge beklagligtvis ytterst sparsamt. Till gengäld hava vi dock undgått motsvarigheten till ytterlighet åt andra hållet, de så kallade slumkvarteren. Härmed menas de ytterst tätt bebyggda arbetarkvarteren i storstäderna, särskilt i hamnområdena, där husen äro fallfärdiga, smutsiga och gamla, där gatorna äro trånga, så att varken sol eller måne någonsin lyser in, där överbefolkningen och trångboddheten övergår all beskrivning. Dessa slumkvarter och särskilt de, som finnas i stadsdelen East End i London hava ingivit lekmannen i utlandet den föreställningen, att den engelske arbetarens bostadsförhållanden äro dåliga. Statistiken med sina siffror visar oss emellertid lätt nog, att en sådan föreställning är oriktig. Tager man nämligen först siffrorna för landet i dess helhet i betraktande, finner man, att år 1911 antalet hushåll per hus i England uppgick till 1.12, under det att antalet lägenheter per hus i Sverge uppgick till omkring 3.8. I det förra landet var boendetätheten 0.95 personer per rum mot 1.33 i det senare landet. Jämför man åter storstaden London med Stockholm, finner man, att i överbefolkade lägenheter, d. v. s. med flera än 2 personer per rum, bodde i den förra staden 16.8 % av befolkningen, i den senare 35,6 %. Den engelska arbetareklassen bodde sålunda utan gensägelse både rymligare och bekvämare än den svenska.

De ovan omtalade slumkvarteren hava emellertid — i hög grad hälsofarliga som de äro — förorsakat, att man, trots de relativt goda bostadsförhållandena i allmänhet, måst ägna mycket arbete åt bostadsproblemet. Innan kriget kom, var man på god väg att

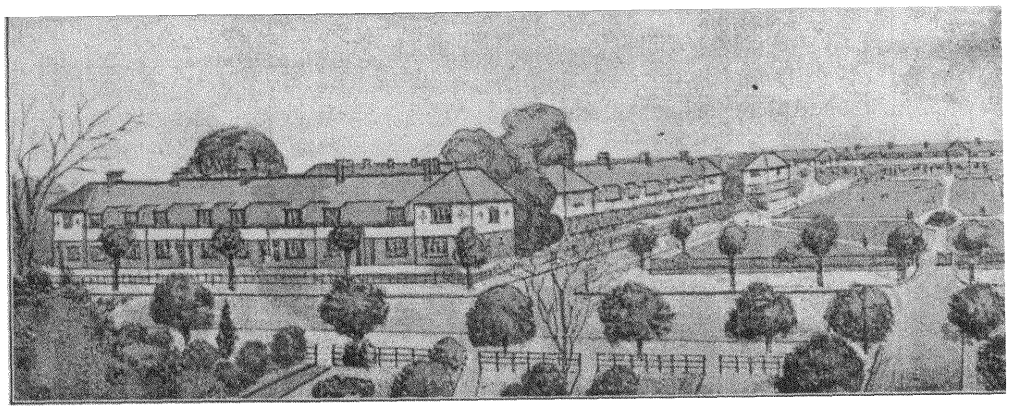

Stadsbild enligt förslag till stadsplan.

efter utstakade linjer operera bort dessa samhällets kräftsår. Man rev helt resolut ned slumkvarteren, gjorde en helt ny stadsplan för platsen, där de stått, samt byggde efter denna nya, hälsosamma och bekväma hus. Därvid försökte man, såsom byggnadsprogrammet uttrycker det, ”icke blott tillfredsställa de hygieniska kraven utan även de estetiska”. Äldre i dåligt skick varande byggnader, vilka man ansåg sig böra söka bibehålla, reparerades, så att de, fortfarande enligt programmet, kunde tillfredsställa högt ställda anspråk. Skulle sådant resultat i något fall icke kunna ernås, borde huset rivas.

Denna socialhygieniska, reglerande bygnadsverksamhet omhänderhades av kommunerna. I övrigt tillkommo nya hus och lägenheter som vanligt på privat väg, till en ganska väsentlig del genom de kooperativa byggnadsföreningarnas (building societies) verksamhet.

Så kom kriget. All byggnadsverksamhet avstannade ganska snart till följd av brist på kapital, material och arbetskraft. Detta avstannande under 5 år förorsakade givetvis ett betydande bostadsunderskott. Detta uppgick för England och Wales vid krigstillståndets upphörande till omkring 350,000 lägenheter, enligt vad en bostadsräkning givit vid handen. Liksom hos oss har man på grund av den uppkomna bostadsbristen måst vidtaga extraordinära åtgärder på lagstiftningsväg för att hålla hyrorna nere Under kriget hava sålunda hyresvärdarna icke fått öka hyrorna med mer än 10 %. Värdarna hava i sin tur skyddats mot höjda räntor å lån genom föreskrifter, att inteckningsräntorna icke finge höjas med mer än ½ %, dock högst till 5 %. Även efter krigets slut har man ansett nödvändigt att bibehålla dessa bestämmelser, vilka som synes äro mycket enkla och summariska, men ändock visat sig vara mycket effektiva.

Verkningarna på bostadsproduktionen av denna hyresreglering hava emellertid varit alldeles desamma som hos oss: den enskilda företagsamheten ligger alldeles i lägervall. Orsakerna äro desamma som i Sverge, och det ser nästan ut, som om den engelska arbetarens goda bostadsförhållanden äro ett minne blott. Huruvida det stora underskottet av bostäder verkat så, att engelsmannens bostadsstandard sänkts till lägre nivå än svenskens nuvarande, är givetvis svårt att avgöra, men av svartmålningarna från olika håll att döma synes man, om man icke redan kommit därhän, vara på god väg dit. Kanske man till och med kommer långt därunder. Engelsmännen äro emellertid fullt på det klara med, vilka oerhörda vådor det nuvarande tillståndet innebär ur social och hygienisk synpunkt. Det kan vara av intresse att konstatera, att det till och med höjts röster, vilka vilja skriva många av strejkoroligheterna på de försämrade bostadsförhållandenas konto.

De styrande i England insågo redan en god tid före krigets slut, att situationen skulle bliva sådan, som den nu blev. Man började därför redan år 1917 att taga itu med problemet. En rad kommittéer tillsattes för verkställande av nödiga utredningar, och inom inrikesministeriet inrättades en byrå för handläggning av bostadsbyggnadsfrågor. Resultatet av utredningsarbetet framlades för parlamentet av chefen för hälsoministeriet d:r Addisson på våren förra året och lades till grund för 1919 års bostads- och stadsplanelag (av den 31 juli 1919).

De planer, som framläggas i denna lag, måste betecknas som storartade. Knappast någon social lagstiftning torde hava fått så stora mått. Men så gällde det också, såsom slagordet löd, att skapa hem, ”som anstode hjältar”. Man läser mellan raderna samma entusiasm, varmed man grep sig an med krigets svåra uppgifter, ett förhållande som till en del har sin naturliga förklaring helt enkelt däri, att många av verken, inrättningarna och fabrikerna från krigets dagar hava fått övergå till den fredliga bostadsproduktionens tjänst. Sålunda har till exempel det förutvarande ammunitionsministeriet omdöpts till materialministeriet (Ministry of Supply) och fått sig ålagt anskaffningen av material till de 500,000 hus, som äro avsedda att uppföras.

Enligt 1919 års bostadslag är det kommunerna, som i första hand bära ansvaret för den allmänna byggnads-

verksamheten. De skola förvärva mark, upgöra gatu- och byggnadsplaner, samt själva eller genom entreprenörer uppföra bostadshus. Förslagen till stadsplaner och byggnader skola underställas hälsoministeriets prövning. Kommunerna skola slutligen upplåna till byggnadsplanernas utförande erforderliga medel. Härvid äro större kommuner uteslutande hänvisade till den lokala, privata lånemarknaden, under det att mindre kommuner kunna erhålla lån ur en statslånefond. Ur denna fond kunna även allmännyttiga föreningar (Public Utility Societies) erhålla lån för sin på kooperativ grund bedrivna byggnadsverksamhet.

Statens huvudsakliga biträde består i subvention åt kommunerna. Denna har man sökt ordna så, att den så litet som möjligt inverkar skadligt på den privata byggnadsverksamhetens normala utveckling, samtidigt som den underlättar kommunernas strävanden. Man har till en början som allmän princip fastslagit, att subventionen huvudsakligen bör avse den förlust, som den byggande (kommunen) gör, till följd av att bygget sker nu under en tid med onormalt höga priser å material och icke vid en senare tidpunkt, då prisförhållanden, som kunna anses normala, inträtt.

Staten har sålunda åtagit sig dels att betala den förlust på byggnadsverksamheten, som överskrider kommunens inkomst av en utdebitering av en penny pr pund och år, dels att senast den 31 mars 1927 fastställa och utbetala slutgiltig ersättning åt byggaren till belopp, beräknat efter hyror och byggnadskostnader vid sagda tidpunkt. Man räknar därvid med, att normala byggnads- och hyresförhållanden inträtt vid sagda tidpunkt.

Det i lagen framlagda byggnadsprogrammet är avsett att genomföras på tre år och omfatta ungefär ½ miljon hus. Dessa hus skulle komma att draga en sammanlagd kostnad av i runt tal 6 ½ miljard kronor. Byggnadskostnaderna tänker man sig fördelade så, att under första året 100,000 hus byggas för något mer än 1 ¼ miljard kronor och under vartdera av andra och tredje året 200,000 hus för något mer än dubbla denna summa.

Men lika stora som byggnadsplanerna äro på papperet, lika stora äro de svårigheter, som mött vid planernas genomförande. De stora krigslånen hava uttömt lånekällorna, och kommunerna hava trots stora ansträngningar icke kunnat uppbringa erforderliga medel. Byggnadsföretagarna hava därjämte visat sig fullständigt likgiltiga för planerna och i stället sysslat med reparationer och uppförande av hotell samt rena lyxbyggnader. Det har därför visat sig, att av de 100,000 hus, man tänkt sig hava under byggnad första året, endast omkring 5,000 kommit under arbete.

Världssorg.

Suckar, tunga, pressas fram ur tiden,
männ'skoanden ängslas, vändas — liden
är ej sorgens dag till slutet än! —
Samma tunga himmel, tusenårig,
välver dunkel över silverhårig
åldring, över nyfödd tös och sven!

Laddat åskmoln, som helt nyss kreverat
med sin blixt och dån — då allt vibrerat,
splittrats sönder, och i stoftet låg —
mullrar än på nytt och hotar livet,
sprider fruktan på en jord, där kivet
fritt ej lämnar rum för ädel håg!

Svarta korpar flyga över fälten,
gamar samlas omkring sjukvårdstälten,
för att näring få av dödens skörd.
Irrbloss fladdra in bland hjältars bårar.
Hos de slagna blicken skyms av tårar
när den ser sig åter vilseförd! —

När skall tidens gamla sorg försvinna?
När skall anden, frigjord, övervinna
våldets, svekets, lögnens Moloksgud? —
*Lugn, mitt hjärta! **Livets** lag besinna*
Ännu kännes blodet varmt ju rinna
i sin kammar — följ dess stolta bud!

C. F. Numan.

Till stor del får man söka orsakerna härtill hos kapitalets oförtydbara räddhåga att giva sig in på byggnadsföretag.

I avsikt att råda bot härför och få fart på byggnadsverksamheten har regeringen för parlamentet framlagt ett förslag till ganska genomgripande ändringar i 1919 års byggnadslag. Den nya planen, vartill parlamentet lämnat sitt bifall, omfattar i huvudsak följande:

a) Subvention uppgående till 130—160 pund (2,340—2,880 kronor) för varje hus, som uppföres av enskilda företagare eller allmännyttiga sammanslutningar och dylikt.

b) Bemyndigande för kommunerna att finansiera den av dem bedrivna byggnadsverksamheten medelst utgivande av kommunala obligationer.

c) Inskränkande av bestämmelser mot uppförande av rena lyxbyggnader.

Regeringen har sålunda i viss mån frångått sin förut omtalade ståndpunkt beträffande statssubventioner. Möjligen kan denna åtgärd leda till önskat resultat. Densamma har emellertid på skilda håll mött en ganska stark kritik, ty man anser, att subventionen i själva verket icke kommer att bliva annat än en ren skänk åt privata byggnadsföretagare och uppmuntra dessa att i stor skala uppföra underhaltiga bostäder.

De styrande anse emellertid opinionens räddhåga på denna punkt överdriven och antyda, att det snarare finnes anledning frukta, att man trots de nya åtgärderna icke kan få fart på byggnadsverksamheten. Tanken på tvångsåtgärder inställer sig givetvis, särskilt som man ännu har i gott minne de goda resultat, som under ofredens dagar vunnos på krigsindustriens område genom stränga åtgärder. Från arbetarhåll ha redan höjts röster för sådana åtgärder, men tills vidare ställer sig regeringen avvaktande för att se, huru den nya planen verkar. Kanske man tack vare denna trots allt kommer att lyckas i sina strävanden.

T. J — n.

(Ur Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen.)

Biblioteksbladet

har med ett i dagarna utkommande häfte påbörjat sin femte årgång. Häftet inledes med en intressant uppsats av andre bibliotekarien Arne Holmberg om det revolutionära Rysslands biblioteksförhållanden, som ger åtskilliga värdefulla upplysningar angående bolsjevikernas bibliotekspolitik. Organisationen och skötseln av biblioteken vid de allmänna läroverken behandlas ingående och sakrikt i en av lektor Sigurd Schartau inledd diskussion. Litteraturavdelningen innehåller denna gång åtskilligt över 100 kortare recensioner av olika fackmän över nyutkommen litteratur. Som vanligt förekomma dessutom bibliteksnotiser och en tidskriftsöversikt.

Prenumerationspriset är oförändrat: 4 kr. på post och i bokhandel. Medlemmar i Sverges allmänna biblioteksförening (pris 3 kr., adr.: Hantverkaregatan 3, Stockholm) erhålla tidskriften utan ytterligare avgift. För statsunderstödda bibliotek och studiecirklar m. fl. är priset nedsatt till 2 kr. Detta erbjudande till våra studiecirklar, att för en så obetydlig utgift få denna tidskrift bör allmänt utnyttjas. A. B. F. verkställer prenumeration å ett ex. för varje bibliotek, men är ju detta avsett för bibliotekarien och biblioteksstyrelsen. Därför uppmanas cirklarna att allmänt prenumerera. Prenumeration till nedsatta priset kan ske antingen hos tidningens red., Hantverkaregatan 3, Stockholm, eller A. B. F:s centralbyrån, Brunnsvik, Sörvik.

Bibliotekens årsavslutning.

Den 15 maj skulle bibliotekarierna ha insänt biblioteksredogörelserna till vederbörande instruktörer. Med redogörelsen skall följa alla räkningar å såväl cirklarnas som bibliotekens lokala bokinköp, utgifter för inbindning och katalogtryck. Alla dylika handlingar måste insändas inom stadgad tid då centralbyrån enligt lag måste söka statsanslag före den 15 juni och alla redogörelser med bilagor skola granskas av centralbyrån innan denna tid. Må bibliotekarierna anse det som en hederssak att få sina papper klara och insända i tid. I början av juni erhålles meddelande om statsanslagets storlek och böra rekvisitionerna därefter omedelbart insändas. Redan nu kunna naturligtvis dessa rekvisitioner insändas och beräknas, då anslaget utgör hälften av bokinköpssumman. Glöm ej reservböcker!

När mor svek de sina.

Det ligger ett bruk där långt borta bakom de höga sandåsarna och de dystra Värmlandsskogarna.

Det är vinter och juletid. Snön ligger så tung och bländande vit på de höga majestätiska granarna och även buskar samt späda björkar ha fått sin del av vinterns vackra skrud.

Allt är så tyst... så tyst. Mjukt och dämpat trampas fjäten fram och åter från den lilla byn, som ligger där bortom bruket.

Vägen fram går i juledagarna festklädda män, kvinnor och barn. Till Folkets hus går färden. Där tronar mitt på golvet en kamrat till de höga, vinterklädda granarna där ute i skogen. Glitter och ljus voro här de smycken, som bestods. Han stod nu där, undrande och funderande över ödet, som just valde honom att fällas ned i sin blomstringstid, för att till jul, nedklämd i en julgransfot, ståtande i all möjlig grannlåt, föras in i kvaft och instängt rum, utestängd från frihet och luft.

Nu trådes dansen runt den filosoferande granen. Musik och sång i många, långa banor. Allt är idel glädje och fröjd. Barnen, som fått följa sina föräldrar hit, stråla så lyckliga och glada. De klappa sina små händer i barnslig hänryckning och fröjd.

— — —

En ensam far trädde in i salen med sina bägge småttingar.

Där nere i byn ligger samhällets barnhem och därifrån har han hämtat de små. Han hade sett föräldrar med sina festklädda barn gått dit, där glädjen stod högt i tak och han tänkte på de sina. Kanske skulle även de längta efter julelek och julegott... Tanke och handling följdes åt och snart stod han inne i den av ljus och värme strålande lokalen med en rödkindad tös på armen och liten pys trippande bredvid, hållande ett säkert tag i fars byxben. Det var ej fritt, utan kände han sig skygg bland de lyckliga barnen. De sågo alla så hjärteinnerligt förnöjda ut. Ej underligt. De hade ju alla ett föräldrahem och det bästa, det lyckligaste av allt, en mor. En mor, vilkens handel och vandel kunde göra denna lilla sångs innehåll all heder:

''Mor, lilla mor, vem är väl som du?
Ingen i hela världen.''

Så var ej förhållandet med honom. Han minns ett hem, där allt var grått, dystert och osnyggt. Där husets härskarinna förverkat all rätt att kallas mor i dess rätta betydelse. Hon var liknöjd och försummade de plikter och det ansvar, som brukar vara ett nöje för husets goda fé, hustrun och modern, att utföra. Och så en dag lämnade hon hemmet, mannen och de små.

Så blev för den ensamme mannen ej annat val än att vandra vägen fram till barnhemmet med de små, blivande ensam i hemmet, där allt nu tycktes än gråare och kallare, då intet barnsligt skratt och stoj mer ljöd upplivande och glatt.

Ett år hade nu snart gått och mor var fortfarande borta.

Julen var inne. Den helg, som mest stämmer ens sinne till frid och förbrödring. Då allt, allt, åtminstone för ett barnasinne, synes så förtrollande och sagolikt skönt. Då bakar mor julegubbar åt sina kära små. Far går till skogs efter julgranen. Och se'n när den vita, söta julegröten ätits, sedan mor, far, mormor och morfar rimmat så lustiga små rim, kommer det mest spännande och efterlängtade av allt, julklapparna, med dess roliga verser på omslaget och trevliga innehåll.

Men barnens mor kom ej denna jul. Därför fingo de tillbringa den på barnhemmet bland alla de andra föräldralösa små, där julen nog även firades med gran, gröt och gotter, men där allt ändå verkade inrättning och ej den värme och innerlighet, som vid juletid vilar över ett lyckligt och fridfullt hem.

Så kom då far och hämtade de små till fest. Han glömde ej de sina och plikten mot desamma. Nu voro de där nere i Folkets hus. Tösen tryckande sin lilla varma kind tätt intill fars, där hon sitter i hans knä, undrande varför far alltid var ensam och varför ej hon, likt alla de andra barnen där, hade en mor att trygga sig till, ej vetande och förstående, att mor svikit de sina.

Sigrid Ohlsson-Bonde.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Hässelby kvinnoklubb.

Klubben bildades den 14 mars 1919 med föredrag av fruar Sterky och Amanda Frösell. Medlemsantalet var vid dess början 24 och vid årets slut 51. Klubben har under året haft 21 ordinarie möten och lika många styrelsesammanträden. Men därav 4 gemensamt med kommunstyrelsen.

Ett offentligt agitationsmöte har hållits med föredrag av fru Ruth Gustafson. Vidare har klubben haft diskussionsmöten med föredrag av olika talarinnor samt ett synnerligen intressant föräldra- och läraremöte med föredrag av hr Lundborg. Dessutom har klubben i gemenskap med arbetarkommunen anordnat 4 föreläsningar i olika ämnen. En angenäm julfest har även hållits, varvid de små bjödos på kaffe och gotter samt fingo roa sig av hjärtans lust. 2 utflykter till Spånga ålderdomshem ha också företagits och de gamla bjödos då på kaffe, sång och musik. Tvenne av klubbens medlemmar ha uppvaktat ecklesiastikministern med en skrivelse om ändring i skollagen.

En i allo lyckad årsfest gick påskdagen av stapeln och kunde klubben glädja sig åt fullt hus. Programmet upptog bl. a. sång av St. Allm. Kvinnoklubbs sångkör, deklamation av fru Landelius, föredrag av fru Signe Vessman samt musik.

Årsmöte hölls den 7 april 1920 och till styrelse för kommande arbetsår omvaldes Hilda Karlsson, ordf., och Hilda Andersson, v. ordf. Nyvaldes Gerda Söderlind, sekreterare, och Alma Franzén, v. sekreterare, samt Sofia Valgren, kassör. Korresponderande sekr. fru Hilda Karlsson.

Under det gångna året ha 441 exemplar av Morgonbris sålts. Mötena ha i regeln besökts av omkring 35 medlemmar så att intresset har ju varit gott. Och hoppas vi att klubbens verksamhet må fortgå med allt större framgång och vinna tillslutning av flera medlemmar så att det mål, som kvinnorörelsen arbetar för, må gå framåt.

Till sist en hälsning till kamrater landet runt!

Styrelsen.

Från Skromberga.

Lördagen den 6 mars firade klubben sin 13-årsfest. Klubbens ordf. fröken Betty Olsson hälsade de närvarande välkomna, varefter den vackert dekorerade talarstolen bestegs av hr C. V. Schmidt från Landskrona och i ett präktigt anförande om ''Socialismen och kooperationens framsteg'' skildrades och till sist uttalade talaren ett tack till kvinnorna för det arbete de nedlagt i klubben. Därefter uppläste ordf. ett poem. Kaffe serverades i den vackert dekorerade verandan, sedan var bal anordnad. Ordf. uppläste ett par verser författade utav en medlem, som på grund av sjukdom var förhindrad att närvara. Kl. 1 var den trevliga festen slut. Skromberga kvinnoklubb går framåt om än så småningom, här är ett arbetsfält, som är rätt så svårbrutet genom trånga fördomar men man hoppas på att den vet sin plats i kvinnorörelsen. En hjärtlig kamratlig hälsning till alla klubbar landet runt från Skromberga kvinnoklubb.

Enligt uppdrag:
Math. Bergsten.

Årsberättelse

från Stockholms allm. kvinnoklubb april 1919—mars 1920:

Under året ha 11 styrelsemöten och 11 ord. möten hållits. Klubben har anordnat 6 offentliga möten med föredrag i följande ämnen: fröken Maria Aspman: Praktiska ungdomsskolor, hr G. Möller: Bolsjevismen, sekreteraren i Riksförsäkringsanstalten hr Lövmark: Det nya förslaget till sjukförsäkringslag, fröken Staël von Holstein: Hyresnämndernas vara eller icke vara, fru Agnes Ingelman: Hemliv och samhällsuppgifter, fru Emilia Broomé: Det nya förslaget till äktenskapslag. Dessutom har fru Anna Sterky hållit ett föredrag om Klubbarnas framtida uppgifter. Tre samkväm hava anordnats.

Gemensamt med övriga kvinnoklubbar i Stockholm har klubben anordnat ett möte i B-salen med inledningsföredrag av herr Oscar Lundborg över ämnet: Uppfostringsfrågor. Detta resulterade i en föreläsningsserie kallad: Hemmet, skolan och samhället, varvid samma frågor ur olika synpunkter belystes av flera talare. Serien, som ekonomiskt understöddes av C. S. A., omfattade 7 till trängsel besökta möten.

Ett föredrag i B-salen har även anordnats med övriga klubbar, då fröken Kerstin Hesselgren talade om Washingtonkongressen.

Kommittén för Feriebarns beklädnad har helt eller delvis utrustat 102 flickor och 95 gossar för en summa av 8,500 kronor.

I styrelsen återvaldes Amanda Horney, v. ordf., Anna Hansson, v. kassör och Mathilda Andersson som sjunde medlem. Ny-

Varför skola vi giva barnen ENERGON?

Jo, därför att det i lättast absorberbara form tillför organismen just de ämnen (speciell de organiska fosforföreningar), som barnakroppen behöver för sin fysiska och psykiska utveckling. Klena barn bliva förvånande fort friska, pigga och motståndskraftiga. **ENERGON**, kraftnäring, väl blandad med mjölk, välling, gröt eller omeletter enligt bruksanvisningen tages utan svårighet. **ENERGON-MALTOS, ENERGON-KAKAO** smaka utmärkt och tagas med begärlighet.

ENERGON-preparaten förordas av svenska läkare, tillhandahållas å apoteken och i drogaffärerna.

Tillverkas av

A.-B. PHARMACIA, STOCKHOLM.

Kontrollant: Professorn Fil. Doktorn *K. A. Vesterberg.*
Prospekt på begäran direkt från bolaget.

valdes Gärda Lithander, som på grund av sjukdom måste avgå från sekreterarebefattningen och i september efterträddes av Werna Öhlin. I tur att avgå ur styrelsen äro Anna Carlsson, Anna Johansson och Elin Engström.

Revisorer hava varit: Lotten Jäderlund, Sofi Österholm och Alma Tengdahl.

Klubbens medlemsantal, som vid årsmötet 1919 var 110, har nu nedgått till 100. Denna nedgång bevisar ingalunda minskat intresse, när många av klubbens medlemmar utgått för att bilda nya klubbar i olika stadsdelar. Detta sakförhållande ger oss rättighet att hysa stora förhoppningar på de socialdemokratiska idéernas spridning bland kvinnorna.

Stockholm i april 1920.

Styrelsen.

Degerfors soc.-dem. kvinnoklubb

bildades den 18 mars 1919 efter ett föredrag av fru Agnes Söderkvist från Västerås. 25 medlemmar antecknade sig.

Den 7 mars höll klubben årsmöte, då 5 nya medlemmar anslöto sig till klubben. Till styrelse omvaldes: ordf. Signe Gustavsson, v. ordf. Sofia Berlin, kassör Alda Hoberg, sekr. Anna Källén och nyvaldes v. sekr. Olga Strömgren. Till kommissionär valdes Hanna Moberg. Av årsberättelsen framgick, att klubben hållit 10 ordinarie och 3 extra möten. Dessutom har klubben deltagit i två demonstrationer, nämligen första majdemonstrationen samt en demonstrationsfest för firande av 8 timmars-dagens införande i vårt land. Den 11 maj anordnade klubben enskild kaffefest, vartill Degerfors arbetarekommun inbjudits. Avsikten med festen var att fira den lyckliga utgången av de kommunala valen inom vårt eget valdistrikt.

Söndagen den 1 juni besökte klubben Karlskoga, på inbjudan av därvarande kvinnoklubb för att tillsammans med dem fira kvinnorösträttens seger. Under agitationsveckan höll fru Agda Östlund från Stockholm föredrag över ämnet: ''Kvinnorna inför den nya tiden''. Efter föredraget, vilket var fåtaligt besökt, gav fru Östlund råd och anvisningar angående klubbarbetet. Med ledning härav har klubben anslagit det andra mötet i månaden till studie- och arbetsmöte. Dessa möten ha förlagts till våra hem och omfattas med intresse av medlemmarna.

Klubben har bland annat diskuterat mjölkfrågan och offentliggjort en protest mot de höga mjölk- och smörprisen. Nykterhetsfrågan och kortspelsmanien ha också diskuterats. Ordf. har vid mötena föreläst i sociala frågor. Även diskussionsövningar ha förekommit.

Vid årsskiftet var medlemsantalet 28. Av medlemmarna är en kommunalfullmäktig, nämligen fru Signe Gustavsson. Två tillhöra Johannelunds municipalfullmäktige.

I stället för årsfest beslöt klubben att bjuda Degerfors lockoutade arbetare på kaffe i Folkets Hus tisdagen den 24 febr. Genom en energisk kommittés arbete blev denna festlighet vällyckad. Mellan 4- à 500 personer hade infunnit sig, vilka alla bjödos på kaffe. Ordf., som hälsade de närvarande välkomna, framhöll i sitt anförande, att kvinnorna med denna fest ville visa männen sin solidaritet i den pågående striden samt gjorde några skämtsamma anmärkningar med anledning av skottdagen. Fackföreningens ordförande, hr D. Järlström, frambar de inbjudnas tack. Musik och uppläsning omväxlade under festen.

Trots att vårt första arbetsår ej givit klubben några större framgångar och vi ej mötts av förståelse av Dejefors arbetarkvinnor, kunna vi ändå säga, att det varit ett gott arbetsår. Klubbens numerär är ej stor, men de medlemmar, som finnas, äro stabila och intressera sig för sin klubb. Vi hoppas att så småningom vinna förståelse för våra idéer. Själva äro vi nybörjare och ha så mycket att lära för att rätt kunna tillvarataga våra nyvunna rättigheter.

Genom de nu påbörjade studie- och arbetsmötena hoppas vi kunna väcka större intresse för klubben.

Till sist en maning till våra medlemmar att inte tröttna utan enigt som hittills samarbeta som goda kamrater, ty vi veta ju, att enighet ger styrka.

Sekr.

Nyköpings allmänna kvinnoklubb

höll den 1 mars sitt årsmöte i Folkets Hus. Årsberättelsen utvisade, att klubben under året hållit 10 ordinarie möten och 12 styrelsemöten. Dessutom har klubben gemensamt med Oxelösundsklubben hållit 2 möten. Klubben har under året diskuterat många viktiga både sociala och inom samhället förekommande frågor. Under året ha ingått 23 nya medlemmar i klubben. Ett agitationsmöte har under hösten anordnats med fru Anna Johanson-Wisborg som talarinna. Dessutom har klubben medverkat vid arbetarkommunens vinterfest i Folkets Hus, som varade i 5 dagar.

Till styrelse omvaldes frkn Mathilda Olsson, ordf., fru Gertrud Anderson, sekr., fru Selma Grahn, kassör, samt fruarna Hedvig Johanson och Augusta Blom.

Nyköpings Kvinnoklubb vill härmed sända en hälsning till alla klubbar landet runt och hoppas vi att klubbarna komma att gå framåt i sina strävanden att samla kvinnorna till ett gott arbete.

Styrelsen.

Från Nackaklubben.

Den 23 febr. 1919 bildades i Nacka en socialdemokratisk kvinnoklubb efter föredrag av fröken Anna Lindhagen. Vid sitt årsmöte nu den 7 mars kunde klubben sålunda se tillbaka på ett års verksamhet. Mycket har under detta år ej kunnat uträttas, detta huvudsakligen på grund av lokalsvårigheter. Den enda stora lokal, som står till buds, är belägen i ena ändan av socknen, där klubben icke har några medlemmar, och den lokal, som är belägen i den mera centrala delen av kommunen, är allt för liten.

Trots svårigheterna har dock klubben hållit regelbundna möten varje månad, för det mesta i hemmen hos medlemmarna. Ett par möten ha också hållits i Järla skola och ett samkväm i församlingssalen, som välvilligt upplåtits. Inom klubben ha hållits fem föredrag och föreläsningar, därav ett offentligt. Dessutom har klubben anordnat en ekonomifest, som lämnade ett gott resultat.

Inom den kommunala förvaltningen har klubben fått åtskilliga av sina medlemmar

SIFFROR KSF SOM TALA!

ÖVER 8 1/2 MILJON

utgjorde omsättningen i Konsumtionsföreningen Stockholm m. o. under år 1919.
1/4 miljon ha härigenom direkt inbesparats åt medlemmarna. BLIV MEDLEM i

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM MED OMNEJ

PELLERINS

GRÄDD- och VÄXTMARGARIN

marknadens förnämsta fabrikater.

A.-B. Pellerins Margarinfabriks
Avd.-kontor, Skeppsbron 4, Stockholm.
R. T. 24 95, 44 63. S. T. 26 88, 78 66.

placerade. Således har den två medlemmar i kommunalfullmäktige, i fosterbarnsnämnden en ordinarie och tre suppleanter och i fattigvårdsstyrelsen en suppleant.

Klubbens medlemsantal uppgår för närvarande till 29, men vi hoppas att under det år, som nu stundar, medlemsantalet raskt ökas.

Stora, för kvinnorna viktiga frågor stå inför sitt avgörande, endast genom sammanslutning kunna vi hävda vår rätt i dessa frågor. Vi behöva även använda den tid som återstår tills vi få vår politiska medborgarrätt för att skola oss, så att vi på ett kraftigt och värdigt sätt kunna göra vår insats i det politiska livet. Denna skolning kunna vi få i våra klubbar. Vi vilja därför rikta en maning till alla med oss liktänkande kvinnor i Nacka: ''Ansluten eder till socialdem. kvinnoklubben!''

Sara Andersson.
Sekr.

Från Västerås.

Endast några korta drag ur årsredogörelsen för att visa, att vi inte äro så overksamma som ''osynligheten'' i ''Morgonbris'' kanske ger intryck av.

Under året ha hållits 12 ord., 8 cirkel- och 2 extra möten.

På klubbens initiativ har en konferens hållits, där Västm. soc.-dem. kvinnoklubbars distrikt bildades.

Tvenne offentliga föredrag ha hållits. Av frågor, som behandlats på mötena, kan nämnas: ''Den nya tidens krav på kvinnorna'', ''Kommunala uppgifter'', ''Valteknik'', ''Marta-klubbar'', ''Nöjesskatten och dess användning'', ''Proletariatets diktatur'', ''Mödrarnas ansvar'', ''Familjeliv och föreningsliv'', ''Frigörelse från moderskap'', ''Fristående kvinnoförbund'' och vid flera tillfällen nykterhetsfrågan. Inledningar till diskussioner ha hållits av klubbens medlemmar och ett par manliga kamrater.

Av ''Morgonbris'' har försålts tillsammans med prenumeration omkring 1,700 ex.

Kassan har under året balanserat på 901 kronor.

På studiecirkelmötena hölls under början av året en rad med föreläsningar i kommunala frågor. Cirkelns bibliotek har flitigt använts. Nya böcker ha inköpts. Anslag ha erhållits dels av klubbens kassa, kvinnogillet, landstinget och staten.

Primula Sopptabletter

(Tillverkade under holländsk statskontroll)

Den smula skepsis, med vilken undertecknad förklarligt nog började prövandet av den holländska fabriken Primulas sopptärningar, försvann fullständigt inför resultatet. De äro icke nödfallsvara i surrogattid utan ge med stor tids- och gasbesparing goda, kraftiga soppor, som dessutom ställa sig frappant billiga. De fylla sålunda en verklig mission i ett hems matlagning och jag anser dem utan vidare epokgörande.

Stockholm i januari 1920.

VERA von KRAEMER.
(Redaktris för Rösträtt för Kvinnor.)

Pris 40 öre pr tablett om 2 rikliga portioner.

Primula-produkterna säljas i alla välsorterade konsumtionsföreningar, speceri- och matvaruaffärer.

GENERAL-AGENTER:
LUNDIN, KRÆMER & C:o, Box 503, Stockholm.

Cirkelmötena böra vara våra högtidsstunder, då vi kunna ge samvaron en kamratligare och gemytligare form än under föreningsmötets tvungna prägel och där vi kunna få en välbehövlig andlig lyftning.

Styrelse för det kommande året är: Agnes Söderkvist, ordf., Emma Eriksson, kassör, Emma Gustafson, sekr., samt Math. Groth och Anna Nyberg.

Med kamrathälsning:
Agnes Söderkvist.

Deje soc.-dem. kvinnoklubb,

som bildades den 3 april 1919, har under det gångna året utfört ett gott arbete.

Klubben räknade vid starten 24 medlemmar och under året ha ingått 10 nya medlemmar. Klubben har under året haft 16 ordinarie och 1 extra möte samt ett diskussionsmöte gemensamt med arbetarekommunen. Tillsammans med arbetarekommunen har anordnats en kaffefest för de gamla å ålderdomshemmet Orretorp. Dessutom har klubben haft en större fest i folkparken. Av ''Morgonbris'' har sålts 20 ex. varje månad.

Klubben har även tecknat och inbetalt för 100 kr. andelar i Folkets hus-föreningen.

Inkomsterna ha utgjort kr. 285: 12 och utgifterna kr. 114: 93 med en behållning av kr. 170: 19.

Styrelsen består av Ragnhild Larsson, ordf., Maja Blom, v. ordf., Elin Olsson, sekr., Kristina Löf, kassör, och Elin Bäckman, v. sekr.

Som synes har klubben uträttat ett gott arbete, men styrelsen konstaterar med beklagande, att många av medlemmarna visa allt för stor slöhet och riktar därför en maning till uppryckning och livligare arbetslust.

I varje familj ett husapotek.

Lazarol och Lazarin det bästa för yttre åkommor.

Dagligen hända små olyckor, som skär- eller brännsår, ett slag eller någon annan skada. Huru äro Ni rustade? Ha Ni något lämpligt medel att sköta om skadan med? Om ej, skaffa genast från en handlande en flaska *Lazarol* och en burk *Lazarin*. Dessa medel äro prövade i många millioner fall och befästa mer och mer sitt anseende såsom hemmets apotek.

F K 33

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter
i
Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs.! Beställningar utföres till billiga priser.

Fru LINDHOLMS sedan 20 år berömda specialmedel:

HOSTMEDEL
TUSSIN

Pris 5 kr. • Räcker en månad.

För att med utsikt till bot behandla en lungåkomma bör det helt naturligt vara en tvingande naturnödvändighet för envar att få upp det sjuka slemmet (varet) vid slembildning och slemstockning i andningsorganen. Först därefter kan läkning inträda och hostan bortgå. Man bör därför på allt sätt söka förhindra en anhopning av slem och var i lungor och luftrör.

TUSSIN är ett effektivt slemlösande och välgörande medel, skadar ej magen eller andra organ och smakar angenämt.

TUSSIN användes därför över huvud taget vid fall av rassel, slembildningar och slemstockningar i andningsorganen, såsom vid astma, vid lung- och luftrörskatarrer och -inflammationer, vid bronkiter, vid sviter av spanska sjukan eller influensa, vid lungförtätning, vid lungtuberkulos, vid torr- o. hackhosta, krampaktig hosta, »retning i halsen», rethosta.

KRAFTMEDEL

Pr sats kr. 5: 35.

ALMENTA är en verksam kraftmedicin och ett ytterst lättsmält näringsmedel, speciellt läkande och direkt botande vid lungsot. ALMENTA ingriper förbättrande på kroppens näring genom sin allmänt stimulerande verkan på organismen.

Kontroll: Månatliga läkarundersökningar. Lungsotsfall ha genom ALMENTA enligt svenska läkares intyg friskförklarats redan 1904 med fortfarande bestående, 16-årig lunghälsa.

MAGMEDICIN
STOMIN

Pris 4: 50. Räcker en månad.

Vid dålig mage och dålig aptit har likaledes under mina 20 verksamhetsår STOMIN framgångsrikt beprövats som ett magstärkande medel.

STOMIN återger matlust, vanligen redan efter 2—3 dagars användning — matlusten har ofta genom STOMIN blivit förvånansvärd. Vid magsyra har STOMIN varit till största nytta.

STOMIN gynnar och stimulerar mag- och tarmavsöndringarna och förbättrar därigenom matsmältningsförmågan samt ger aptit.

Almenta jämte Tussin och Stomin äro inriktade på:

1) radikalt avlägsnande av sjukliga produkter;
2) systematiskt tillvaratagande av kroppens självläkekraft;
3) förökande av kroppens alstringsförmåga av nyvävnad.

Lagligt skyddade.

Läkemedlen kunna intagas antingen var för sig eller tillsammmans.

Sändas pr postförskott. Diskret på begäran.

FRU HEDVIG LINDHOLM,
Upplandsgatan 68, Stockholm.
9—3 Tisd., Torsd., Lörd. även **6—7.**
Rt. 102 19. **At. 115 29.**

Rekvirera från mig:
III boken (31:a—40:e tusendet) om ALMENTA.
7:e upplagan (36:e—40:e tusendet) av min bok »Om Tussin och Stomin».
Sändas gratis jämte prospekt.

A.-B. NYA BANKEN.

Alla slag av bankaffärer. **Högsta inlåningsränta.**

EN EKONOMISK HUSMODER
BORTSLÖSAR ICKE I ONÖDAN
EN KRONA HIT... EN KRONA DIT...

SVEA VÄXT
BLIVER - EN GÅNG PRÖVAT - SEDERMERA
HENNES FAVORITSMÖR.
Liksom även SVEA GRÄDD
för bordet, stekning och bakning.
Samma oövertrüffade kvalité som före kristiden.

Sverges soc.-dem. kvinnoförbund.

Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Vessman, Upplandsgat. 85, 4 tr., Stockholm. A. T. 244 36.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) **avhåller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m.**

Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Allm. Kvinnoklubbs sångkör. Repetition torsdagar kl. 8 e. m. i Folkets Hus, rum J. Beställningar mottager fröken L. Jäderlund, Allm. tel. Kungsh. 20 54, Snudbyberg 3.

Stockholms södra kvinnoklubb soc.-dem.) **avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.**

Ordf. fröken *Anna Svensson*, Grindsgatan 10, III, Stockholm. *Styrelsen.*

Föreningen för Hembiträden i Stockholm avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. å Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

FRIHET.

(Organ för Sverges Soc.-Dem. Ungdomsförbund.)

Utkommer 1 gång i månaden.

Redaktörer: *Nils Karleby* och *Carl Schill.*

Bland medarbetarna märkas: Författarna Ellen Key, Dan Andersson, Ragnar Jändel m. fl., red. Ivan Oljelund, adj. Oscar Olsson, prof. Knut Kjellberg m. fl.

I pingstnumret medarbetar Ellen Key. I midsommarnumret Knut Kjellberg.

LÄS OCH SPRID FRIHET!

Halvårsprenumerera å posten. Pris kr. 1: 75.

Begär kommissionärsvillkor och provexemplar från

TIDNINGEN FRIHETS EXP.,
Eskilstuna.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, rum n:r 4.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen och 3:dje tisdagen i varje månad kl. 7,30 e. m. å lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).

Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. S:t Eriksgatan 21.

Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr, ö. g.